

Kyrkfönstret

DIN TIDNING FRÅN SVENSKA KYRKAN BODEN NR 1 2019

**Är du nöjd?
Lättare sagt
än gjort**

Clara Bolmsjö
Skrivandet blev
min räddning

**Middag med
mersmak - en
mötesplats i
Matteuskyrkan**

**Porträttet:
Nina Persson**

"Människor har börjat
glömma bort att det är en
styrka att organisera sig."

Tema: Klimat

Hjälper det lilla som den
enskilda individen kan göra?
Eller spelar ingenting någon
roll så länge storföretagen gör
som de vill? Vi har
mött några eldsjälar
som menar att
det är dags att
miljötänket
ser framåt.

FOTO: GETTY

**Möt morgonen
mellan fjällen**

Vintergudstjänst deluxe
**Pulkaåk
och semla**

Fastans budskap: Du duger

OM DU fick möjlighet att bryta vanor och mönster under en begränsad tid – vilka skulle det då bli?

Vi befinner oss nu i slutet av fastetiden. En sedvänja som har funnits med som en förberedelse inför påsken ända sedan de första kristna. Ofta förknippas fasta med att man ska avstå från mat, men den kristna fastan är en möjlighet att avstå från exempelvis tv-tittande, godis, alkohol, kött, sociala medier eller så, för att vinna något annat. Det handlar om att byta fokus – bryta vanor och mönster – för att få en bättre balans i sitt liv. I sin text "Fasta – i vår egen tid" skriver kyrkoherde Hans Johansson att fastetiden handlar om att flytta blicken från det i våra liv som är mindre viktigt, till det som är mer viktigt.

FÖR EN del handlar därför fastetiden om att ge sig själv och sina relationer mer tid. Det har exempelvis de familjer, ungdomar och vuxna, som precis har kommit hem från församlingslägret i Jäckvik gjort. I Joakim Nordlunds reportage "Möt morgonen mellan fjällren" kan du läsa mer om fjällresan som brukar lämna en god eftersmak hos sina resenärer. Vilket också är vad gästerna på Middagarna med mersmak brukar få med sig hem – en god eftersmak. I artikeln ger skribent Johan E Skoglund liv åt den gemytliga stämningen som genomsyrar dessa återkommande kvällar i Matteuskyrkan. Även vid den årliga vintergudstjänsten i Klusån brukar det vara den

"Det handlar om att byta fokus - bryta vanor och mönster - för att få en bättre balans i sitt liv."

sociala samvaron som är i fokus, och Anna Bergström har mött eldsjelen Estrid, som är ursprunget till den uppskattade traditionen med en friluftsgudstjänst med semlor och pulkaåkning på vårvintern.

FÖR ANDRA handlar fastan kanske mer om att få tid till eftertanke och bön, tid att komma närmare Gud. Om du är en av dem hoppas jag att du särskilt noterar tipsen för andlig hälsa i vardagen på sidan här intill, samt artikeln "Be med hjälp av Frälsarkransen" allra sist i Kyrkfönstret.

Oavsett vilken typ av fasta du väljer är budskapet, enligt kyrkoherden, att du duger som du är, du behöver inte göra dig till för att passa in, inte bli som alla andra eller göra som alla andra. Behåll det i ditt hjärta nu när vi går stilla veckan och påskens stora händelser till mötes. Glad påsk!

CAMILLA ARVIDSSON

kommunikatör 0921-775 32
camilla.arvidsson@svenskakyrkan.se

FOTO: MATS KARLSSON

Innehåll

- 4 Vintergudstjänst + semla + pulka = sant
- 6 Församlingsläger i fjällen allt mer populärt
- 8 Fasta i vår egen tid
- 10 **Tema:** Klimat
- 14 **Porträtt:** Nina Persson
- 18 **Spaning:** Förnöjsamhet
- 25 Maria Magdalena
- 26 Gemensamma middagar i Matteuskyrkan
- 28 **Serie:** Del 5 - förvaltare och bevarare
- 30 Påsken dag för dag
- 32 Be med hjälp av Frälsarkransen

Kyrkfönstret

Svenska kyrkan
BODEN

Redaktör: Camilla Arvidsson **Adress:** KYRFÖNSTRET, Strandplan 25, 961 34 BODEN
Mejladress till redaktören: camilla.arvidsson@svenskakyrkan.se **Telefon:** 0921-77 532 **Fax:** 0921-77 548
Upplaga: 13 300 exemplar **Foto, förstasida:** Carina Westbrandt
Webbplats: Svenska kyrkan i Boden: svenskakyrkan.se/boden
Ansvarig utgivare: Sara Grant, sara.grant@verbum.se **Produktion:** Verbum AB
Distribution: PostNord **Tryck:** Stibo Complete 2019

EN DEL AV
amos

Ditt andliga gym i vardagen

EN VANLIG vardag kan bjuda på flera tillfällen att träna den andliga hälsan. Cykelturen till jobbet passar för bön och snabba möten i affären kan vara tillfällen att visa medmänsklighet.

Lyssna på kloka ord. Börja morgonen med några minuters eftertanke med hjälp av Sveriges radios Morgonandakten eller Tankar för dagen. Det går även att lyssna i efterhand under bil- eller cykelturen till jobbet.

Tacka för maten. Att stilla sig före maten genom en enkel bordsbön eller ramsa kan öka närvaron, gemenskapen och matron. Dessutom blir det en påminnelse om att mat på bordet inte är en självklarhet för alla. "Tack gode Gud för maten".

FOTO: JOAKIM BERNDES FLICKR

Ta tre djupa andetag. I kön till kaffeautomaten kan ett par djupa andetag ge extra energi och lugn. Det blir som en minimeditation med ökad närvaro och stillhet. Släpp ner axlarna och hitta en stolt hållning.

Le mot personalen i kassan. Ett enkelt sätt att göra någon annan glad är att le mot hen. Ett skratt eller leende är dessutom välgörande för den som ler. Stress jagar ofta bort glädjen.

Bibelns författare upprepar "Gläd er!"

Säg tack på kvällen. Avsluta dagen med att tacka för något som varit bra. Tacket kan riktas som en bön, eller skrivas ner i en tacksamhetsdagbok. Tacksamhetsträning rekommenderas såväl i alla andliga traditioner som av coacher som Mia Törnblom.

TEXT: ULRIKA LJUNGBLAHD,
TIDNINGEN SPIRA

Dags att teckna gravskötselavtal

FÖR DE allmänna ytorna på kyrkogården ansvarar Kyrkogårdsförvaltningen. Gravarna sköts av gravrättsinnehavarna.

I Boden finns det möjlighet att anlita kyrkogårdspersonalen för tjänster som:

- ✓ Vattning
- ✓ Plantering
- ✓ Ogräsrensning
- ✓ Riktning av gravsten
- ✓ Insåning av blomlåda

För aktuella taxor, kontakta våra församlingsexpeditioner:

Boden: 0921-77 500

Gunnarsbyn: 0924-527 70

Harads: 0928-108 50

Eller gå in på: www.svenska-kyrkan.se/boden/gravskotsel

FOTO: MARIA SVENSK

Stabat mater av G. Pergolesi

ÖVERLULEÅ KYRKOÖR under ledning av Lena Stenlund bjuder på en vacker och gripande konsert kl. 16.00 i Överluleå kyrka. Övriga medverkande: Carina Stenberg – sopran, Ewa Grahn-Rosell – alt, Andreas Printz – orgel.

*"En vanlig dag
då kan det största hända
ty allt blir möjligt
när vi tror på Gud."*

UR PSALM 352

Samma himmel.
Samma rättigheter.
Verkligheten ser olika ut.

SWISHA DIN GÅVA TILL
900 1223

Foto: Magnus Aronson/Ikon

90 KONTO SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL

Svenska kyrkan
INTERNATIONELLT ARBETE

medlem av
actalliance

Gudstjänst *semlor* & pulkaåk

FOTO: FOTONEN/
GETTY IMAGES

Utflykten med semlor och gudstjänst i missionshuset i Klusån, och den efterföljande pulkaåkningen utanför, är en mångårig tradition som arrangeras ekumeniskt av den lokala missionsförsamlingen och Svenska kyrkan i Edeforsbygden.

KLUSÅ MISSIONSHUS byggdes 1915 och delar av inredningen är fortfarande intakt. Byggnaden ägs av Harads Missionsförsamling, och trots att den har el värms den fortfarande upp med vedkamin. Huset byggdes av Enok Hellenberg. Han var lekmannapredikant och bodde i gården intill. Här bor i dag hans barnbarn, Estrid Eriksson, som är en av eldsjälarna bakom traditionen att hålla friluftsgudstjänst här på vårvintern tillsammans med Svenska kyrkan.

– Vi flyttade hem till min föräldragård 1979–80 och tog med oss idén från byn utanför Vännäs där vi bodde innan. Jag tycker det är jätteroligt att samlas och att missionshuset kan komma till användning och glädje för andra.

UNDER DE första åren var det familjen Eriksson som ordnade hela kalaset, men på senare år hjälps flera personer från Missionsförsamlingen i Harads åt med att baka

FOTO: ANNA
BERGSTRÖM

och ordna ved. Svenska kyrkan är medarrangör och håller med präst och musiker.

– När jag bakade själv brukade jag göra runt 120 semlor. Från början bjöd vi på allt, men på senare år har de börjat ta lite betalt för fikat. Men jag tycker det är roligt att få bjuda på något så jag brukar i alla

”När jag bakade själv brukade jag göra runt 120 semlor. Från början bjöd vi på allt.”

fall köpa lite klementiner, säger Estrid med ett leende.

Fortfarande är det hon och sonen Mikael som ser till att huset blir tillgängligt och varmt, att pulkabacken trampas och att grillplatsen skottas fram.

– Jag börjar bära ved och elda i kaminen en vecka innan ungefär. Ja, jag behöver inte gå på gymmet, skrattar hon.

FÖR VARJE år fylls missionshuset med nya minnen. Estrid arbetade inom barnomsorgen innan hon blev pensionär, och då gjordes en årlig utflykt till pulkabacken i Klusån från förskolan i Harads. Fortfarande nyttjas den av Harads skola efter att den ställts i ordning på våren. I missionshusets begynnelse ska det ha bott flyktingar här från finska vinterkriget. Långt in på 1900-talet, då bygden var mer tätbe-

Estrid Eriksson är eldsjålen i förberedelserna för friluftsgudstjänsten med semlor och pulkaåkning i Klusån. En vecka innan börjar hon elda för att få missionshuset varmt.

FOTO: ANNA BERGSTRÖM

folkad, hölls det regelbundet gudstjänster, söndagsskola och julfester här.

– När vi var tonåringar hade vi en sånggrupp och då byggdes det till en estrad. Och en minigolfbana. Vi var nog ett 20-tal ungdomar som brukade vara där och vi hade mycket roligt, minns Estrid.

”Ungdomsgänget”, som de fortfarande kallar sig, träffas än. Många av dem som gifta par som i dag återser det gamla missionshuset med barn och barnbarn för att äta semlor och åka pulka. En del av dem agerar ”skoterlift” för barnen uppför den långa backen.

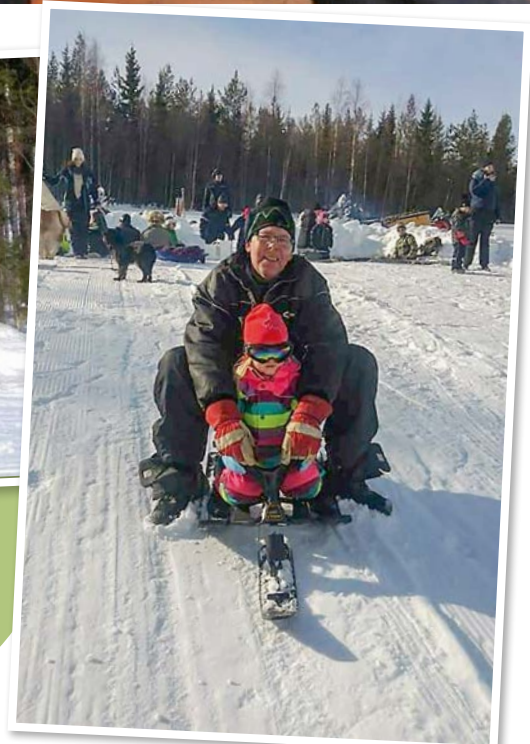
Vid Klusåns missionshus med vacker utsikt över Luleälven hålls också gökotta vartannat år tillsammans med Svenska kyrkan. Aktiviteterna är öppna för alla och lockar även besökare som inte är medlemmar i de arrangerande församlingarna.

TEXT: ANNA BERGSTRÖM
NORDSKRIBENTEN@GMAIL.COM

Laddad med semla efter vintergudstjänsten går pulka- och bobåkingen som en dans för både stora och små.

FOTO: MARIA FORSBERG

Möt morgonen mellan fjällen

Kyrkans församlingsläger i Jäckvik har vuxit i popularitet. När platserna till vårens upplaga släpps bokas alla redan samma dag.

- Det här är en resa som ger en god eftersmak, säger ledaren Anna Karlsson.

3 ... saker man inte får missa på ett läger i Jäckvik

1. Morgon mellan fjällen (psalm 179)

"Den kan man inte vara där utan att sjunga. Att sjunga den är ett stående inslag när vi är där."

FOTO: CARINA WESTBRANDT

2. Kapellet

"Det är så fantastiskt vackert. Litet, trångt och härligt. Otroligt fint där det ligger på en liten höjd."

3. Bestiga Pieljekaise

"Att vakna till fint väder och se toppen där. En liten utmaning att ta sig dit, men när man väl är där är det helt fantastiskt."

ROLIGA AKTIVITETER

Under utevistelsen kan man:

- Åka slalom, snowboard eller längdskidor, pulka eller bob.
- Åka skidor eller gå längs Kungsleden.
- Promenera i närliggande omgivning, för den som vill göra det enkelt.
- Det finns också möjlighet till pimpelfiske.

Församlingslägret i Jäckvik passar stora som små.

FOTO: CARINA WESTBRANDT

Anna Karlsson och Carina Westbrandt har precis varit med som ledare på församlingslägret i Jäckvik. Lägret är öppet för människor i alla åldrar, och det erbjuder en möjlighet att få vistas i en härlig miljö tillsammans med andra under några dagar. De två ledarna har sett hur flera familjer återkommer.

– Det är en chans för många att få uppleva fjällvärlden utan att det kostar skjortan. Det känns fint att kunna få vara med och bidra till det, säger Anna Karlsson.

För henne och kollegan Carina Westbrandt har lägret blivit en vårvinterkaramell som de ser fram emot. Jäckvik väcker många minnen hos de två.

– När jag började vara där som tonåring fanns det ju inte någon slalombacke. Då tolkade vi i stället med bandvagn när vi skulle upp till toppstugan på fjället. Folk föll och det var många skratt, berättar Carina.

Hon förlovade sig också med sin man där, så kärleksbanden till Jäckvik är många.

– Den platsen har alltid varit speciell för mig. Därför känns det så fint att få vara med och bjuda andra, barn och vuxna, på den här upplevelsen, säger Carina.

VÅRENS FÖRSAMLINGSLÄGER i kyrkans lägergård i Jäckvik arrangerades den 4–7 april. När startskottet till anmälan går brukar telefonerna gå varma. Innan dagen är till ända brukar alla platser vara bokade.

– Det är så populärt så för att ge alla samma chans har vi ett datum och en tidpunkt när man får börja anmäla sig. Sedan är det helt enkelt först till kvarn som gäller, säger Anna.

Det är dessutom många andra församlingar som vill boka i Jäckvik, så det gäller för Svenska kyrkan i Boden att vara tidigt ute. Högst i kurs står april månad.

– Har man varit där förstår man också varför så många vill dit. Det är speciellt att vara i fjällen den tiden, säger Carina.

LÄGRET RIKTAR sig främst till de som bor i församlingarna i Boden. Man brukar även hålla på några platser till de ungdomar som är aktiva i kyrkans ungdomsverksamhet.

– Men det brukar vara blandade åldrar. Det är roligt att det är så för vi blir som en stor familj, säger Anna.

När de minsta har gått till sängs brukar de äldre kunna sitta uppe och prata och umgås.

– Det brukar vara aftonbön runt nio. Sedan fikar vi. Fjällluften ”drar” lite så det brukar aldrig vara tal om något nattsudd. Man sover nog aldrig så bra som när man är iväg på ett

”Det är en chans för många att få uppleva fjällvärlden utan att det kostar skjortan.”

läger sådär, fortsätter Anna.

Det finns en lång tradition av att åka till Jäckvik. Under 70-talet, 80-talet och 90-talet var den traditionen ännu starkare, och då arrangerade man till och med konfirmandläger där.

DET FINNS en uttalad ambition om att som kyrka nå ut utanför det traditionella kyrkorummet inom Svenska kyrkan i Boden.

– Jag tänker att det handlar om ett sätt att få lite ”kyrk-ovana” människor att upptäcka kyrkan. Många av dem som är med på lägret är bara med just där, och det har blivit lite återkommande, säger Anna.

Att det är avskalat och relativt enkelt ser de också som en fördel.

– Att få umgås tillsammans i familjer utan telefoner och plattor existerar ju nästan inte i dag. Därför känns ett sådant här läger bra. I Jäckvik finns det en liten affär men inte så mycket mer, säger Anna.

– Man får byta miljö och vara i ett sammanhang där det inte är så mycket annat som stör och drar i en. Det är vi som är där. Och vi är där tillsammans, inflikar Carina.

– Jag vet många som jag har träffat som berättar att de har drömt sig tillbaka till Jäckvik. Det här är en resa som ger en god eftersmak, säger Anna.

TEXT: JOAKIM NORDLUND
JOAKIM@PRESSPRO.SE

FOTO: MYRIAMS-FOTOS/PIXABAY

FASTETIDEN ÄR för många något som hänger samman med andra religioner. Som islams Ramadan, där maten och ätandet är i fokus. Då äter muslimerna ingen mat under dagens ljusa timmar, utan först när mörkret infallit. Sedan avslutar de månaden med en stor fest.

Andra tänker på vår tids hälsoideal. Då är fastan något man gör för att avgifta kroppen, eller bara för att komma i form.

Men den kristna fastan, de veckor som föregår påsken, är något som funnits med från allra första början. Under de första 1 000 åren av kyrkans historia var fastan just att avstå från kött, feta rätter, eller det som kroppen njöt av i olika former. Även sexualiteten var något som man ville att människor skulle avstå ifrån, eftersom all njutning ledde oss bort från gemenskapen med Gud. Det handlade om botgöring, och om att spåka sig för att göra sig förtjänt av syndernas förlåtelse.

Men i modern tid har fokus flyttats från tanken att vi ska göra oss förtjänta av Guds nåd genom att avstå från mat eller viss dryck. Istället handlar fastetiden om vad som är vårt fokus och vad som är viktigt i våra liv. Att vi har julsången ”Nu är det jul igen”, där vi lär oss att julen inte varar fram till påsken utan att fastan kommer där emellan, är nog ett tydligt tecken på att vi i vår tid ofta glömmet bort, eller helt enkelt inte låter fastetiden påverka oss alls.

MEN BEHÖVER då fastan bara handla om mat? Eller vad innebär det att fasta för oss i vår tid?

Först vill jag understryka att det inte är

Fasta *i vår egen tid*

något fel med att välja bort viss mat under fastetiden. För många runt om i den kristna världen är det ett sätt att flytta fokus från vad kroppen njuter av till det anden behöver. Om den typen av fasta hjälper oss att få en bättre relation med Gud så är det gott på alla sätt. Men fastan kan också vara en tid då vi bryter våra vanor för att göra verklighet av det vi ibland längtar efter för att få balans eller en bättre helhet i våra liv.

Att avstå från något kan hjälpa oss att få tid eller pengar över till något annat. När det gäller våra vanor kan det vara tv-tittande, internetsurfande, tid med våra smarta mobiler och våra appar. Om vi istället lägger den tiden på gemenskap och samvaro med andra, eller i bön som är samvaro med Gud, så kan det ge oss ett rikare och djupare liv. Fasta kan även handla om bruk av olika slag. Någon slutar äta godis, en annan avstår från alkoholhaltiga drycker, slutar röka eller minskar sitt bruk av tobak. Det kan vara olika sätt att göra fastan till något som berör oss och får oss att fokusera på annat än våra laster och

begär. Fastetiden påminner oss också om att fördela våra resurser på ett bättre sätt. Vi har fasteinsamlingen som lyfter fram den globala orättvisan där vi alla kan vara med och bidra så att pengar och resurser flyttas från oss som har mycket till de som är i nöd och behöver. Man kan ta de pengar man brukar lägga ut på godis, alkohol, restaurangbesök, cigaretter eller snus och istället skänka dem till fasteinsamlingen.

OAVSETT VILKEN fasta du väljer så handlar fastetiden om att flytta blicken från det i våra liv som är mindre viktigt till det som är mer viktigt. Relationer, de som bär när allt annat rasar, relationer till vänner, livskamrater och till Gud. Det handlar om att ge rätt saker den tid de behöver – tid för vila, tid att få tänka tanken klart, tid för promenader och för samtal med varandra. Fastan handlar om att komma närmare sig själv, våga släppa fasaderna och allt det vi väljer att visa upp, och istället se på oss själva med Jesu milda ögon.

Budskapet under fastan är att du duger som du är, du behöver inte göra dig till för att passa in, inte bli som alla andra eller göra som alla andra. Du är fri att avstå från det du ser hindrar dig från att vara sann, minska det i livet som gör det svårt att hinna med det du tycker är viktigt, flytta fokus från begär av olika slag till att njuta av allt det goda som Gud vill ge.

HANS JOHANSSON

DIN KYRKOHERDE I SVENSKA KYRKAN BODEN
HANS.JOHANSSON@SVENSKAKYRKAN.SE

Maria Magdalena

Jesu lärjunge

Maria Magdalena var en av kvinnorna som följde Jesus. I evangelierna nämns hon flera gånger. Hon hade börjat följa Jesus efter att han hade botat henne. Hon hör också till dem som allra först fick möta Jesus efter att han hade uppstått från de döda.

ORDET "MAGDALENA" betyder "kvinnan från Magdala". Maria kom alltså sannolikt från staden Magdala vid Gennesarets sjö. Det finns inga uppgifter i Bibeln om att Jesus någonsin besökte den staden, men man vet att han tillbringade en hel del tid i trakten runt omkring.

Första gången Maria Magdalena omtalas är i Lukasevangeliet, där hon finns med bland de kvinnor, som följde Jesus på hans vandring för att förkunna budskapet om Guds rike. Maria hade blivit en lärjunge efter att hon hade botats av Jesus. Enligt berättelsen hade hon varit "besatt av sju onda andar", som Jesus drivit ut ur henne. Efter detta omnämns inte Maria Magdalena mer i berättelserna om Jesu verksamhet, men man kan anta att hon fortsatte att tillhöra skaran av lärjungar. När Jesus vid påsken år 31 begav sig från Galileen till Jerusalem för att fira högtiden – den högtid då han skulle komma att gripas, dömas och korsfästas – fanns hon bland kvinnorna i hans sällskap. Hon stod även tillsammans med Jesu mor Maria och de andra när Jesus korsfästes.

Maria Magdalena var sedan den första som träffade Jesus efter det att han uppstått. Efter sabbaten som följde på påsken begav sig hon och de andra kvinnorna till Jesu grav med kryddor och parfymade oljor. När hon såg att stenen framför graven var borta, vände hon om och sprang iväg för att berätta det för Petrus och Johannes, som genast skyndade till graven. Väl tillbaka vid graven igen, hade Johannes och Petrus redan gett sig av, så hon tittade in i graven och fick till sin förvåning se två vitklädda gestalter därinne. När hon vände sig om fick hon se en man. Hon frågade var Jesu döda kropp var, men när mannen svarade "Maria" insåg hon genast vem han var. Han sa åt henne att gå till lärjungarna och

"Penitent Mary Magdalene",
målning av Nicolas Régnier,
Nationalmuseet i Warszawa.
Bilden är beskuren.

berätta att de mötts och att han snart skulle hämtas upp till himlen.

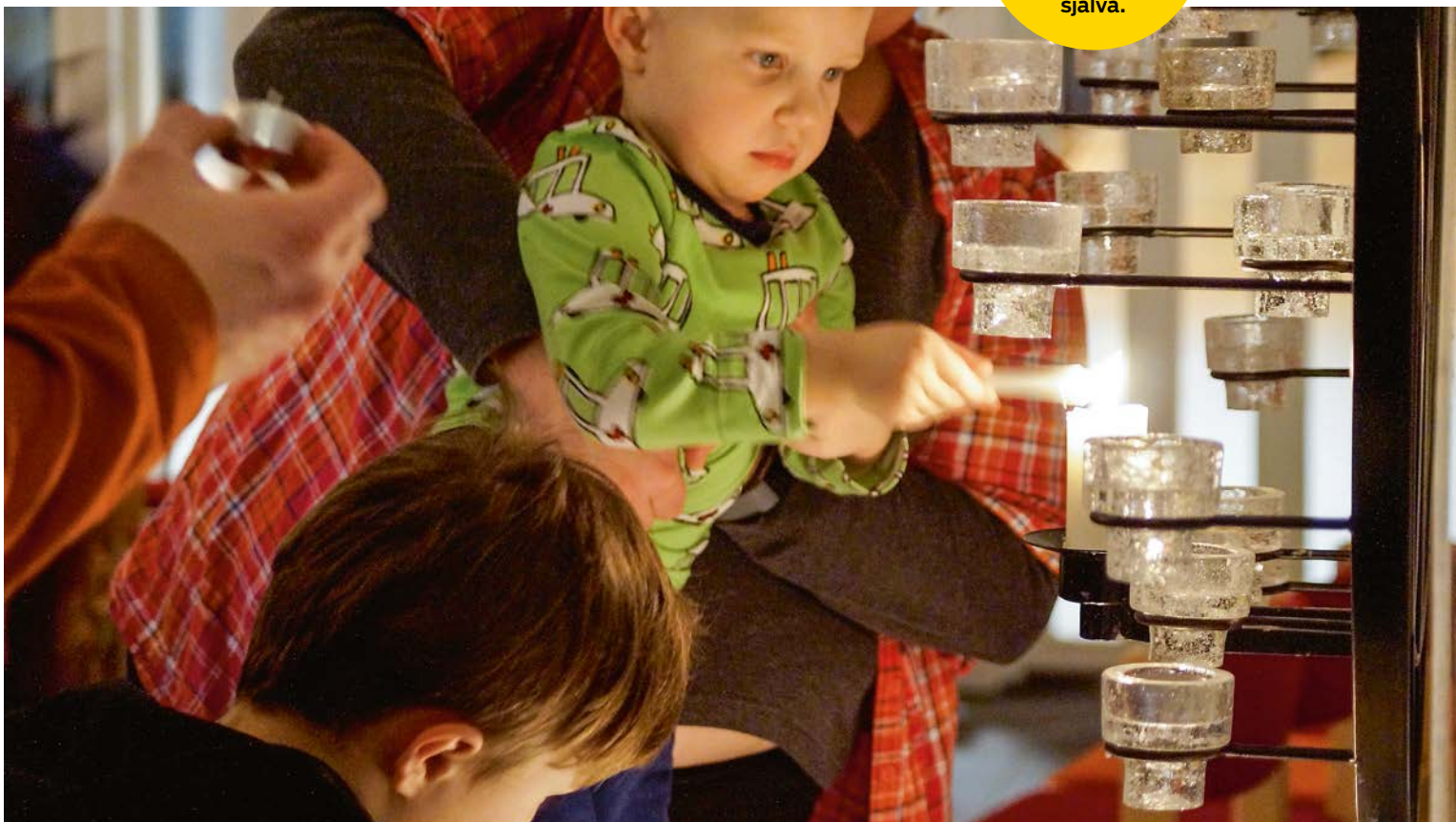
BIBELN SÄGER inget mer om hennes liv efter Jesu himmelfärd, men det finns olika traditioner om vad som hände med henne. Enligt den grekiska kyrkan följde hon med Johannes och Jesu mor Maria till Efesos där hon senare dog. Hennes kvarlevor ska sedan ha flyttats till Konstantinopel, där de ska finnas bevarade.

Eftersom berättelserna om Maria Magdalena tyder på att Jesus och hon stod varandra nära, har en del tänkt att de skulle ha haft ett förhållande med varandra, eller att de skulle ha varit gifta. Den mycket kända boken "Da Vinci-koden" av Dan Brown bygger på just den här tanken. Men några bevis för att det skulle ha varit så finns inte vare sig i Bibeln

eller i några andra skrifter från församlingens första tid.

ÅR 1945 hittade en egyptisk kameldrivare en lerkruka, som innehöll några åldriga handskrifter, i byn Nag Hammadi i Egypten. Så småningom påträffades ett helt bibliotek av skrifter, som daterades till 300–400-talet. Skrifterna hade sitt ursprung i gnosticismen, som var en grekisk-orientalisk filosofisk riktning. Bland annat fanns det en skrift som hette "Marias evangelium", som påstods vara författad av Maria Magdalena. Men detta, liksom alla de andra gnostiska "evangelierna", är av långt senare datum än de kanoniska evangelierna som ingår i Nya testamentet, och har därmed ingen anknytning varken till Maria Magdalena eller till den första församlingen.

Barnen är delaktiga i allt – vissa klarar till och med att tända ljusen själva.

Middag som ger alla

Sedan cirka 10 år tillbaka är det Middag med mersmak i Matteuskyrkan vid ett tillfälle i varje månad, vår som höst. Kyrkfönstret var på plats i början av februari för att se vad som är på gång.

När vi öppnar dörren och kliver in i kyrkan en stund innan det ska börja så är det full aktivitet. Några barn och föräldrar klär av sig ytterkläderna. Församlingspedagog Carina Westbrandt prickar av kvällens gäster på en lista, för det krävs en anmälan, så man vet hur mycket mat som ska lagas och om specialkost behövs. Bredvid hennes står diakonen Susanne Markström och prästen Birgitta Ryås. Inne i kyrksalen övar musikern Andreas Printz och volontären Johannes Uddling på en sång inför kvällens gudstjänst. Från köket, där församlingssköterskan Michelle Staaf lägger sista handen vid kvällens middag, kommer en

angenäm doft. Vinterkylan utanför blir påtaglig, då ytterdörren ständigt öppnas och nya hungriga middagsgäster strömmar in.

På frågan om hur länge dessa månatliga måndagsmiddagar pågått, när de uppfanns och vem som kom på namnet Middag med mersmak, kan Carina Westbrandt inte svara exakt.

– Vi har hållit på i sådär en åtta till tio år. Och vem som kom på namnet... Det var nog någon i arbetslaget, fortsätter hon efter att ha frågat kollegan Elsa Sveder om hon minns hur idén kläcktes.

DET ÄR så med trevliga traditioner. Det är inte alltid de har ett bestämt ursprung.

Det brukar komma mellan 40 till 60 gäster. I dag är det fullt. Att det blev just måndagar hänger ihop med att Matteuskyrkans barnkör övar just denna kväll varje vecka, och en gång per månad byts körövningen ut mot middag och gudstjänst där kören medverkar. Kjell Lindström, som tidigare jobbat som kyrkomusiker här, berättar att barnkören startade 1976 i skolan intill. Men sedan kyrkan byggdes 1977 har den huserat här. I kväll är Kjell här med sin dotter Emma, som tidigare har sjungit i kören, och ett barnbarn, som är den som nu sjunger i kören. Undertiteln på kvällen – för stora och små – passar verkligen. Folk i alla åldrar samsas och umgås och möts över generationsgränserna.

– Carina har något att säga, hörs en barnröst när hon åskat tystnad i den fullsatta matsalen.

DET SJUNGS en bordsbön innan barn och vuxna ivrigt tar för sig av maten. Ett glatt sorl råder bland middagsgästerna. Det både hörs och märks hur viktigt den sociala samvaron

Mat,
lek, barnkör
och gudstjänt
– allt det rymmer
de månatliga
middagarna
i kyrkan.

åldrar mersmak

är en kväll som denna. Lekrummet utnyttjas till fullo när man inte måste sitta ner och äta. Som vuxen blir man ständigt omsprungna av glada barn.

När faten gapar tomma är det så dags för barnkören att öva inför deras gudstjänst-medverkan. I matsalen fortsätter samtalen, och barn som inte ska delta i gudstjänsten leker glatt vidare. Några äldre pratar om en kommande vuxenkörövning, medan gudstjänstvärden hjälper till att duka undan.

– Jag skulle också vilja hjälpa till att plocka undan, säger en annan besökare.

Det märks att det är en engagerad skara som besöker kyrkan i dag. Engagerade är också barnkörens sångare som i dag även får öva in ett litet skådespel, där musikern Andreas passande nog får spela Jesu lärjunge Andreas.

I KYRKSALENS fönster i Matteuskyrkan är det fullt av vattendroppar. Nej, det handlar inte om imma, kondens eller dålig isolering. Det är vattendroppar i glas. Varje gång ett barn döps i Matteuskyrkan får det en glas-

Först
sjungas det
bordsbön, sedan
får gästerna
ta för sig av
maten.

vattendroppe med namn och datum upphängt i fönstret. Vattendroppen får de sedan hämta vid en gudstjänst. I dag är en sådan gudstjänst. Nyligen firades kyndelmässodagen med fokus på barn och ljus, berättar Birgitta Ryås. Så passande då att alla som vill får tända ljus tillsammans mot slutet av gudstjänsten.

Barnen medverkar i gudstjänsten med liv och rörelse. Bokstavligt talat. Flera av sångerna som barnen övat in gör de härliga rörelser

till. Och när det ska sjungas finns texterna på ett blädderblock så att alla kan hänga med. Och doppsalmen "Tryggare kan ingen vara" är verkligen slitstark. Mot slutet av gudstjänsten delas dopdropparna ut och det märks att många barn gärna vill leka med dem medan föräldrarna vill se till att de kommer hem hela och oförstörda. Som det brukar vara alltså. Och som det brukar vara har även en del av de mindre barnen lekt sig sömniga och några besökare börjar bege sig hemåt. Andra barn fortsätter att leka medan föräldrarna pratar. Den trevliga och gemytliga stämningen som genomsyrat kvällen visar inga tecken på att avta.

DET SOM slår en när kvällen summeras är hur okomplicerad en gudstjänst kan te sig. Middag med mersmak – en mötesplats för människor i Matteuskyrkan – svårare än så behöver det inte vara.

TEXT: JOHAN E. SKOGLUND
JOHAN.SKOGLUND@AMSAB.ORG

I denna serie reflekterar Maare Tamm kring skapelsen. Serien består av 5 delar.

I förra numret av Kyrkfönstret avhandlades del 4: "Djurriket".

I del 5 "Förvaltare och bevarare" analyseras människans förhållande till hela skapelsen och de dilemman det medför.

Del 5:

Förvaltare och bevarare

Bibeln börjar med två skapelseberättelser. Båda har något att säga om människans förhållande till skapelsen. I den första skapelseberättelsen säger Gud till de första människorna:

Var fruktsamma och föröka er, uppfyll jorden och lägg den under er. Härskas över havets fiskar och himlens fåglar och över alla djur som myllrar på jorden (1 Mos. 1:28).

I den ser vi Guds påbud för människan att hon ska lägga under sig skapelsen i sin egen-skap av förvaltare.

I den andra skapelseberättelsen är människans ursprungliga miljö lustgården, där människan sattes "till att bruka och bevara den" (1 Mos. 2:15). Förvalta över och bevara är de två olika nyckelorden i de båda berättelserna.

Vid en hastig titt kan man se de två påbudena som motsatta. Å ena sidan att förvalta genom att lägga under sig skapelsen, och å andra sidan att bruka och bevara den. Att förvalta och att bevara är dock inte varandras motsatser utan varandras komplement. Ändå har människan under sin långa historia mer eller mindre försökt att lägga under sig skapelsen och också kunnat rättfärdiga det. Men samtidigt har hon inte helt övergett det ambivalenta förhållandet till skapelsen, dvs. att både ha rätt att exploatera den och att ha ansvar för den som Guds skapelse.

HUR HAR det hela utvecklats med tiden?

Vi vet i själva verket ganska litet om hur våra tidigaste förfäder gick tillväga med skapelsen. Men vi vet att de var lika beroende av den som vi är i dag. Jägare och samlare levde i grupper eller flockar och för sitt liv och för sina verktyg använde de sten och trä. Deras

största inverkan på omgivningen under denna tid orsakades av eld. I åtminstone en miljon år har människor förstått att utnyttja elden för sina syften och deras bruk av eld formade också landskapet. Både medvetna och ofrivilliga bränder skadade naturen på olika sätt.

PROBLEMEN MED skapelsen utvecklades snabbt när våra förfäder blev bofasta och började med jordbruk. Bönderna behövde alltmer mark vilket ledde till att man började avveckla skogen. De täta skogarna som överallt täckte landet fick ge vika för jordbruks- och betesmark. Avskogningen var inte endast av nytta, den kunde i sin tur leda till försumpning, vilket ledde till att marken blev vattensjuk, vilket i sin tur gjorde att växtsäsongen förkortades dramatiskt. Med tiden började bönderna också dra en skarp gräns mellan "grödor", som man odlade, och "ogräs", som skulle utrotas. För odlaren var gräset onyttigt och skulle undanröjas. Även annat så kallat ogräs som ormbunkar, ginst, tistlar, kardborrar och liknande var något som skulle ryckas upp med rötterna.

Med bofasthet och grödor följde också råttor och andra smittbärare, vilket resulterade i sjukdomar som till exempel malaria och pest. Även sjukdomar som spreds från boskap och husdjur blev vanliga. Vattnet i brunnen, i de närliggande sjöarna, och även i floderna blev till smitthärdar.

I vissa delar av världen utnyttjade jordbrukarna floder till konstbevattning. När vattnet dunstade lämnades saltet kvar i jorden som till sist blev oduglig som jordbruksmark. En sådan bevattning förvandlade slutligen jordbruksområdena till ofruktbara öknar.

EN STOR förändring inträdde när man börja-

de bygga städer. Före 1700-talet levde endast några procent av världens befolkning i städer. I dag är varannan människa stadsbo. De äldsta städerna var få och små. De växte upp vid hamnar eller fort, vid vadställen och broar, eller där handelsvägarna möttes. Antikens största stad var Rom, ett religiöst centrum med cirka 400 000 invånare. Så småningom blev även de andra städerna större och de kom att påverka sin omgivande miljö, ofta på ett negativt sätt.

I de flesta städerna var gatorna leriga och gytjtiga. Ett stort problem var avfall som skapade föroreningar och hälsoproblem. Hushållen bidrog med avfall, aska och exkrementer, vilka man grävde ner eller lät ligga öppet med stank som följd. Sopor och skräp tornade upp sig på gator och i gränder, och gjorde all trafik näst intill omöjlig.

Kolet man eldade med i städerna innehöll stora mängder svavel med skadliga följder. Röken förmörkade luften, smutsade ned kläderna, dödade blommor och träd, och fick byggnaderna att förfalla. Molnen av damm som under somrarna revs upp av vagnshjulen gjorde det svårt att promenera på gatorna. Lika besvärande var den nedsmutsning som orsakades av röken och avfallet från bryggerier, färgerier, fabriker och andra industrier.

Röken från koleldningen skapade en ohälsosam luftmiljö i städerna. Många städer hade redan under medeltiden dålig luft vilket ökade år efter år när städerna växte. Dessa föroreningar kunde resultera i smog, ett människoskapat rökinferno där det var svårt att andas. Varje år kunde människor dö i de täta giftdimmorna.

FRÅGAN UPPSTÅR: Har människan glömt att hon både är en förvaltare och en bevarare? Den utveckling vi ser handlar om annat än

Vi kan konstatera att klimatförändringar är det största humanitära hotet i vår tid.

det för oss givna förvalterskapet. Snarare handlar det om att människan ser sig själv som alltings medelpunkt och anser att skapelsen är till för att brukas. Förvalterskapet innebär att förvaltare inte äger jorden, ty den är Guds (Psaltern 24:1). Relationen mellan ägaren och förvaltare är en kärleksrelation, där förvaltare får ett oändligt förtroende och ansvar av Gud för skapelsens olika delar. Som förvaltare förväntas vi ha samma förhållande till skapelsen som Gud själv. Om vi tar den uppgiften på allvar blir det omöjligt att se skapelsen som något vi kan utnyttja kortsiktigt.

Men det verkar som om vi har glömt det andra nyckelordet som Gud gav oss när han satte människan "till att bruka och bevara skapelsen". I stället tycks människan vila på de nyckelord som formuleras "att härska över jorden" och "lägga den under sig". Och längs den härskande linjen har utvecklingen fortsatt dag efter dag, år efter år, ända till i dag.

Hur är det i dag?

I mars 2005 publicerades resultatet av "Millennium Ecosystem Assessment", en mycket noggrann vetenskaplig analys av villkoren för människans hälsa på jorden. I denna konstateras att vi lever över våra tillgångar genom att vi i snabb takt förbrukar, uttömmar, förorenar och förstör det "naturliga kapital" – skapelsen – som utgör förutsättningen för vår överlevnad.

DEN UPPKOMNA situationen har växt fram ur människans egensinnighet. Människan anser sig som skapelsens krona och världen som sitt hus, som ska inrättas så att det blir nyttigt och vinstgivande för henne. I sin nit löper hon risken att använda sitt hus så att

det faller samman och hon står där ensam och hjälplös. Och så tycks det ha blivit. Vi kan konstatera att klimatförändringar är det största humanitära hotet i vår tid. De orsakar lidande för hundratals miljoner människor världen över. Främst är det svält och sjukdomar till följd av skyfall och torka som dödar. Vattenståndet i haven höjs och regnmönster ändras, vilket leder till att människors tillgång till mat och vatten reduceras. Många dör även i naturkatastrofer relaterade till klimatförändringar. Endast solidaritet med resten av skapelsen, dvs. endast ett ansvarigt umgänge med djurens, växternas och tingens riken kan i längden bevara människans ställning som skapelsens herre.

I dag pågår en omfattande religiös diskussion om människan, miljön och naturen. Den tar sin utgångspunkt i förvaltartanken från Gamla testamentet, som påbjuder ett ansvarstagande inom ramen för människans dominans. I den debatten menar man att människan står i ödesgemenskap med hela skapelsen. Hon är satt att råda över naturen och över de andra varelserna och behandla dem med förnuft och ansvar. Men debattörerna menar också att förvalterskapet har brustit. Vi överutnyttjar jordens resurser, förstör livsmiljöer för både djur och människor och förändrar jordens klimat till den grad, att vi inte längre vet vilken värld vi lämnar efter oss.

ETT NÅGOT annorlunda angreppssätt om förvalterskap presenteras av författaren och ekologen Stefan Edman. Edman menar att det har uppstått en djup splittring mellan människan och skapelsen, en splittring som uppstod redan i början av tillvaron då de första människorna, Adam och Eva, gjorde uppror mot Gud. För att hela det måste människan söka försoning. De kristnas uppgift är således

att återskapa en sund relation mellan sig och skapelsen.

Människan har en framtid bara om skapelsen har en framtid. Denna gemensamma framtid är främst en fråga om moraliskt ansvar. Till det hör ett kärleksfullt ansvar för växt- och djurvärlden. Vi måste fatta att landskap är landskap i sig och inte bara råmaterial för vårt byggande och vår planering. Vi måste inse att djur är djur i sin egen rätt och inte bara livsmedel eller andra nyttovaror. Och vi måste förstå och erkänna att vår särställning i skapelsen inte är en förtjänst, utan ett uppdrag.

VI ÄR förpliktade att vårda skapelsens hela rikedom. Mångfalden av arter i växt- och djurriket hör till skapelsens grundbestånd. Detta ska människan, som denna världens förvaltare, bevara och vårda. Den som bara frågar efter nyttofunktionen begår ofta oväntat och ofrivilligt en dumhet.

Människans civilisering har under lång historisk tid varit detsamma som naturens underkuvande. Exploatering har varit det dominerande temat. Men så småningom uppstod frågor: Med vilken rätt anser sig människan ha förtursrätt till sina behov i jämförelse med den övriga skapelsen? Steg för steg ändrade människan sin inställning och tanken på ansvar började utvecklas. I dag är vi övertygade om att till sann tillväxt och sant framåtskridande hör ofrånkomligen sådana mål som luftens och vattens renhet och brukbarhet, aktsamhet om och vård av marken och landskapet. Att kunna leva integrerad med naturen och inte som dess härskare kan med tiden reparera de skador som vi har vållat och återställa skapelsen i sin helhet.

TEXT: MAARE TAMM
MAARE.TAMM@TELIA.COM

Skärtorsdagen

18 APRIL. Torsdagen före påskhelgen äter Jesus för sista gången tillsammans med sina lärjungar. Medan de äter säger Jesus till de tolv lärjungarna att de ska fortsätta att bryta bröd och dricka vin tillsammans även när han inte finns ibland dem. Detta är den allra första nattvarden.

Senare på natten, när Jesus och hans lärjungar har samlats i Getsemane trädgård, grips Jesus av de romerska soldaterna. Det är en av lärjungarna, Judas, som förräder honom.

Långfredagen

19 APRIL. Efter att Jesus gripits på natten av de romerska soldaterna förs han till förhör hos Pontius Pilatus. Han fattar beslutet att Jesus ska dömas till döden. Anledningen är att Jesus har gjort anspråk på att kalla sig judarnas kung.

Jesus får själv bära sitt kors till Golgata, en kulle utanför staden, där han korsfästs bredvid två rövare. När Jesus dör berättas att mörkret faller över jorden och Jesus ber till Gud med orden ur Psaltaren 22: "Min Gud, min Gud varför har du övergivit mig?" En av lärjungarna tog sedan ner Jesus kropp, lindade den med linnebindlar och kryddor och lade honom i en grav i närheten av platsen där han korsfästs.

Påskdagen

21 APRIL. När en grupp kvinnor kommer till Jesus grav är stenen bortrullad och hans kropp är inte där. Jesus har uppstått från döden. Han har dött för människorna. Genom att han dog får människorna nu evigt liv.

Alla evangelisterna berättar om påskdagen, fast inte riktigt likadant. Markus säger att det är tidigt på morgonen när de kommer för att smörja Jesu kropp med väluktade kryddor. Och de undrar vem som ska rulla undan stenen för dem. Det blev ett kraftigt jordskalv enligt Matteus, och Guds ängel kom ner och rullade undan stenen. När de går in i gravens kan de inte hitta Jesu kropp berättar Lukas, och Johannes talar om hur kvinnorna med en gång springer därifrån och säger till Simon Petrus och ytterligare en lärjunge att Jesus inte är där.

Annandag påsk

22 APRIL. Jesus visar sig för alla lärjungar på olika sätt. Deras reaktioner är också olika. Några tvivlar på att det är verklighet, någon vill se bevis.

En av berättelserna kallas för Emmausvandringen. Det handlar om två lärjungar som är på väg bort från Jerusalem och allt som hänt där under de sista dagarna. De går och samtalar på vägen. Plötsligt slår en man följe med dem. De förstår först inte vem det är. Lärjungarna berättar hela sin berättelse för främlingen. Jesus lyssnar till dem och går med dem. Det är då det vänder. När de är nästan framme vid byn Emmaus ber de honom att stanna och äta tillsammans med dem. Det är där de förstår att det är Jesus.

Påskafton

20 APRIL. Allt är förlorat. Lärjungarna gömmer sig i rädsla för att bli dödade av dem som låg bakom avrättningen av Jesus. Enligt lärjungen Petrus nedsteg Jesus till dödsriket för att rädda de rättfärdigas själar och öppna himmelrikets portar för dem.

16

Denna vecka – mellan den 18 och den 22 april – infaller påskden i år.

FOTO: KRISTINA JOHANSSON/IKON

KÄLLA: SVENSKAKYRKAN.SE

	DEN TILLHÖR VÅRBLLOMORNA		DET BRUKAR VARA OSTADIGT I APRIL							
	RÄTTFRAMMA		KULTURARTIKEL		BANKTRÄD	MÅNGA I KORANEN	BRUKAR KÅNGOR			
				MADRIDJA						
	LITEN RUSS				ANGÅR					
	GREKISK BOKSTAV				HAMNADE I EN LEJONGROP					
				BIBELILLUSTRATÖR						
				MOLO						
	BUNTEN									
	MOJÅNG									
HÄR KAN NOTRE DAME BESÖKAS	ABSOLUT BÖJNINGSMÖNSTER				BLIR STOPPAD		VAR UTAN			
EFFEKT-SÖKERI						ÄR DE TEOLOGISKA DYGDERNA				
BOK 1901	KALLAS ÄVEN BÖNROT OCH BYNKASTABBA	TILLREDS	SOCKEN I HÄLSINGLAND	FJÄRIL KÄNNER ALLA		KOM ADAM SOM KISTSPIKEN?				
GRAM		MUNKAR			GABLE PÅ DUKEN					
PÅ DEN KAN DET FYNDAS		KANSKE I SMÖRKNIVEN			RÖRD					
DEN ÄR RÖD I ALMANACKAN						KENZABURO				
							KVÄVE			
NAMN MED BETYDELSEN LYCKLIG					KONDENSEN	PROFETISSA I TEMPEL	GUDS SVÄVADE ÖVER VATTNET			
								UGGLOR I MOSSEN		
<h2>PSALMEN</h2> <p>”Vad ljus över griften! Han lever, o fröjd! Fullkomnad är skriften, □ □ □ !”</p>						KAR MÅLA SLARVIGT		ERBJUDER VARMA BAD		
				EN VAR SCROOGE	GRI-SAR	BESTÄMMER ETT BÄR				
				GÅS PÅ VID BEHOV						
						SÄRPRÄGLADE				

Sänd in lösningen till: FÖRSAMLINGSEXPEDITIONEN, Strandplan 25, 961 34 BODEN senast den 24 april. De tre först öppnade rätta lösningarna vinner en presentcheck till en kyrklunch. Vinnarna får besked per post, och sina namn publicerade i nästa nummer av Kyrkfönstret.

Namn.....

Adress.....

Postadress

Vi gratulerar vinnarna i det senaste korsordet: Åse Engström på Åkargränd, Anki Jäderberg på Ritarvägen och Vera Elming på Stenhuggaregatan.

Be med hjälp av Frälsarkransen

UPPSTÅNDELSE- PÄRLAN

Den vita pärlan står för godhetens seger över ondskan. För hoppet som övervinner oro och rädsla. Den vill frid och ljus. Natten är över. Morgonen är kommen. Här flödar ljus och liv.

NATTENS PÄRLA

Den svarta pärlan står för livets tyngsta och mörkaste stunder. Men, för att uppleva dagen måste man utstå natten. Gud är inte borta.

HEMLIGHETS- PÄRLORNA

Tre små pärlor rymmer hjärtats innersta hemligheter. De som vi inte pratar med någon om. Hemlighetspärlan med en nyans av grönt talar om medmännisklighet.

KÄRLEKS- PÄRLORNA

Alla liv rymmer kärlek, de människor vi älskar och de som älskar oss. Kärlekspärlorna är två. Att älska är livets stora, flödande gåva.

GUDS- PÄRLAN

Den gyllene pärlan påminner om att det finns någon som alltid är med och som vakar över oss. Den är Frälsarkransens början och slut, ursprung och mål.

JAGPÄRLAN

Den pärlemor-skimrande lilla pärlan riktar tanken inåt, till den vi är när yttre roller skalas bort. Den påminner om att vi är skapade till Guds avbild.

DOPPÄRLAN

Den vita pärlan manar oss att våga börja om på nytt. Den rymmer dopets löfte om obegränsad nåd och förlåtelse. Det är aldrig försent.

ÖKENPÄRLAN

Den sandbruna pärlan symboliserar motgångar, stunder då livet ter sig som en öken. Men att acceptera svårigheter är ett steg mot att besegra dem.

TYSTNADS- PÄRLORNA

Jäkt och stress utmärker det moderna samhället. De sex tystnadspärlorna finns i kransen för att påminna om den viktiga tystnaden och att stänga av malande tankar och prestationskrav och bara vara.

BEKYMERS- LÖSHETSPÄRLAN

Den himmelsblå pärlan är livets rastplats. Där i lugnet närs livslust och livsmod. Här får vi vara utan att göra. Här finns inga krav. Njut.

Berättelsen om pärlorna är på en gång lång och kort. De kom till under några dagar i grekiska skärgården där Martin Lönnebo, tidigare biskop i Linköpings stift, blev strandsatt på en ö under en för tidig höststorm. Samtidigt hade biskopen länge funderat över ett hjälpmedel för den stressade nutidsmänniskan.

Nu föddes Frälsarkransen som ett enkelt hjälpmedel att fånga upp den andliga längtan

många människor känner.

Fyra saker skulle kransen innehålla: Den skulle vara bön, den skulle vara konkret, den skulle sammanfatta den kristna vägen och den skulle vara lätt att ta till sig.

Hur gör man då? Jo, säger Martin Lönnebo, man sätter sig ned, kanske tänder man ett ljus, funderar kring vad som är viktigt i livet. Kanske behöver man ett redskap? Man greppar pärlorna. Låter dem sakta snurra mellan fingrarna. Så börjar man.

FOTO: SARA DANIELSSON /IKON